

Найбільш економічно згубною стадією циклу хвороби є урединіальна. Урединіоспори можуть поширюватися на великі відстані вітром. Вони можуть інфікувати більшу частину тканин рослини.

Існують різні раси *Russinia helianthi*, а з часом можуть з'являться нові. Існує відмінність в генетичній толерантності різних гібридів, однак визначеної номенклатури для класифікації рас іржі ще не існує в Європі. Контролювати хворобу дуже важко внаслідок значного поширення і її здатності виникати в різні періоди розвитку соняшнику, тому розробка нових гібридів, що мають генетичну стійкість до іржі є важливою задачею селекціонерів.

Контроль падалиці та ранній посів зводить ризик зараження іржею до мінімуму. Крім того, існує можливість хімічного захисту від хвороби. Одна обробка має бути проведена, коли помітні перші пухлики, на початку вегетаційного періоду.

УДК 630.27:632

Ж. В. Стороженко, н. с.

НПП «Хотинський»

**КЛЕН ЯСЕНЕЛИСТИЙ (*ACER NEGUNDO* L.) В УМОВАХ
УРБАНІЗОВАНИХ ЕКОСИСТЕМ М. ХОТИН
(ЧЕРНІВЕЦЬКА ОБЛ.)**

Клен ясенелистий (*Acer negundo* L.) один із представників даної родини, який інтродукований в Україну у минулому столітті І. Н. Каразіним з Америки у вигляді насіння. В Основянському акліматизаційному саду під Харковом з насіння виростили перші сіянці майбутніх дерев кленів. Деревця добре акліматизувались в нас та отримали статус озеленювачів парків, скверів, ботанічних садів та приватних присадибних ділянок. І таким чином поступово знайшов своє місце серед місцевої флори.

Acer negundo є видом групи високо інвазійних рослин. Досягає висоти 15–20 м, має широку крону діаметром 10–14 м із ламкими гілками оливково-зеленого кольору зі сизим нальотом. Листки непарноп'ячаті, з 3–5 листочків, з черешками 4–8 см завдовжки,

листочки знизу світліші, молоді, з обох боків повстисто – пухнасті. Є дводомною рослиною, тобто чоловічі та жіночі квіти зростають на різних деревах.

Високе застосування кленів в озелененні міст привертає увагу широкого кола науковців. *Acer negundo L* чи не першу роль відіграє і в озелененні і міста Хотин, а тому став центром інвентаризації та досліджень протягом 2020–2022 рр. Метою стало дослідити місця зростання інвазійного клена, а також визначити ступінь його інвазійності в місті (якщо він є), визначення частки участі у складі рослин. Дослідження проводилось маршрутним методом із повним обстеженням вулиць і занесення координат знахідок у базу Нацпарку.

За даними досліджень клен ясенелистий представлений у всіх зелених насадження м. Хотин (дороги, сквери, берегова лінія р.Дністер), а також виявлено великі ділянки, де вид покинув території озеленення та розпочав загарбницьку діяльність нових територій.

Найнебезпечні знайдені локалітети *Acer negundo* в м. Хотин:

- Вул. Дудніченка (суцільні зарості клена із диким виноградом);
- Об'їздна дорога в ок. м. Хотин;
- Все узбережжя р. Дністер ок. м. Хотин;
- Вул.Українська (в озелененні і частково вийшов із декоративного стану);
- Вул. Дністровська (суцільні зарості);
- Вул. Толстого;
- Район міського стадіону.

Провівши аналіз поширення клена ясенелистого, хочеться зазначити, що із декоративного стану він помалу переходить в агресивний, особливо в найбільш антропогенних ділянках міста. Наразі населяє такі типи екосистем міста: декоративні – це сквери, парки та присадибні ділянки, утворює взаємозв'язок із рудеральною рослинністю однорічників, а також багаторічних трав термофільного типу, вздовж доріг, вулиць.

Рис. 1. Небезпечні локалітети *Acer negundo* в м. Хотин

1. Поширення клена ясенелистого в м. Хотин

№	Локалітет	Щільність особин виду, екз./м ²	Агресивність виду
1.	Вул. Дудніченка	10	вид самовільно захопив ділянку та утворив суцільні зарості
2.	Об'їздна дорога	2	зустрічається у складі чагарників
3.	Узбережжя р. Дністер	8	присутня агресивність виду та збільшення популяції шляхом нанесення насіння паводками по всьому березі Дністра
4.	Вул.Українська	15	вид вийшов з декоративного стану та почав захоплювати території
5.	Вул. Дністровська	30	присутня агресивність виду та збільшення популяції шляхом нанесення насіння паводками
6.	Вул.Толстого	1	декоративний стан, інвазійності не відмічено
7.	Міський стадіон	5	вид агресивний та утворює суцільні зарості

Наразі зараз важливим завдання має стати пошук шляхів зменшення його популяції. Хоча як і на рівні держави, так і Чернівецької області не вживаються заходи боротьби та недопущення розселення як і клена ясенелистого, так й інших агресивних видів. Фіксуються поодинокі випадки знищення клена та інших агресивних видів в межах доріг, подвір'їв та інших ділянок яким просто вид заважає естетично.

Основним шляхом має стати розробка стратегії боротьби з агресивним видом. Для цього потрібно: дослідити локалітети клена ясенелистого із закартуванням місць поширення в м. Хотин та Чернівецькій обл., обмежити рознесення насіння, механічне знищення ювенільних особин, а також забезпечити хімічний метод боротьби (вид до такого методу досить чутливий). Якщо заходи вдало та розумно запровадити у життя, то можна отримати позитивний та якісний ефект у збереженні аборигенних видів флори.

УДК 632.78: 635.925 (477)

О. О. Стригун, д.-р с.-г. н., с. н. с., **В. П. Федоренко**, д-р біол. н., професор, **П. Я. Чумак**, к. с.-г. н, с. н. с., **С. М. Вигера**, к. с.-г. н, доцент; **О. М. Гончаренко**, к. с.-г. н, с. н. с.; **О. Г. Аньол**, с. н. с.

Інститут захисту рослин НААН

**НОВЕ ВОГНИЩЕ ІНВАЗІЙНОГО ФІТОФАГА
(*PHYLLONORYCTER ISSIKII* KUMATA) В ПАРКУ «КПІ ІМ.
ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО» м. КИЇВ**

У парках, скверах і вуличних насадженнях Києва широко (29,7%) використовуються рослини роду *Tilia* L.: липа серцелиста або дрібнолиста – *Tilia cordata* Mill.; липа повстиста – *T. tomentosa* Moench.; липа широколиста – *T. platyphyllos* Scop. За нашими спостереженнями на липах трапляються в умовах міста переважно кліщі-фітофаги (галовий липовий – *Eriophyes tilia* Past., липовий повстистий – *Eriophyes leiosoma* Nal., липовий крайовий – *Phytoptus tetratrichus* Nal., повстистий – *Eriophyes tetratrichus* Nal. і звичайний павутинний – *Tetranychus telarius* L.) та комахи (пильщик липовий слизистий – *Caliroa annulipes* L., попелиця липова – *Eucallipterus tiliae* L., міль-строкатка липова – *Phyllonorycter issikii* Kumata). Поширеними